

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мариана Карагьозова-Финкова относно дисертационен труд за придобиване на научна степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ” съгласно Заповед РД 38-121/7.03.2012 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Автор на дисертационния труд: д-р Атанас Марков Семов,

доцент при Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, катедра
Международно право и Международни отношения

Област на висше образование:

Социални, стопански и правни науки, Професионално направление „Право”3.6; научна специалност „Международно право (*Право на ЕС*)”.

Тема на дисертационния труд:

„СЪДЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ”

1. Основна характеристика на дисертационния труд – актуалност на темата; структура, методология.

Актуалността на темата е безспорна. От 1 януари 2007 г. правото на ЕС е действащо право в Република България и има предимство пред националното законодателство, което му противоречи. Това извежда на преден план в българската правна теория и практика въпросите относно същността и особеностите на съдебната система на Съюза, относно формулираните от Съда доктрини, последователно утвърждавани в неговата изключително богата практика. Предложената на вниманието дисертация е несъмнено навременен отговор на потребността българските юристи, и на първо място магистрати, като първи съдии по прилагането на правото на ЕС, да познават спецификата на интеграционния правопорядък.

В българската правна литература няма цялостно монографично изследване посветено на Съда на Европейския Съюз /ЕС/ - има такива, изследващи отделни аспекти: относно актовете на Съда, или имащи за предмет проявлението на Съда като „конституционна

юрисдикция”, посредством производството по преюдициалното запитване, както и Съдът е представян нееднократно, но в рамките на анализ на институционалната система на ЕС.

Структурата на изследването е ясна и изложението следва нейната логика. Трудът се състои от 2 части, всяка от по 2 дяла, като материята е разпределена в 10 глави и е в общ обем над 500 страници. Прави впечатление значителния брой източници на чужди езици, наред с обхватния преглед на българските научни изследвания в материята. От 107 цитирани съчинения, 60 са на чужди езици. Разработката не оставя съмнения относно не просто доброто познаване на юриспруденцията на Съда, а очевидно свободното боравене със съдебно формулираните доктрини. Общо цитирани в изследването са 692 съдебни решения. Приложен е и подробен каталог на използваната и цитирана научна литература, както и на юриспруденцията на Съда на ЕС.

Трудът има интердисциплинарен характер. Авторът изследва материя, несъмнено близка и до конституционализма, и до процесуалното право, разбира се и до международното право. Направен е успешен опит – детайлния на места анализ на съдебната практика да се съчетае с мащабния подход на правото в контекст. Смятам, че това е сериозна научна провокация, с която авторът се е справил достатъчно добре. Изходна и последователно отстоявана от автора в изследването е тезата, че Съдът на ЕС следва да се признае за двигател на изграждането на *sui generis* правен ред на Съюза, различен както от международния правен ред, така и от националните правни системи. Цялото изследване е проведено в контекста на разбирането, че Съюзът представлява „уникален правопорядък” и че тази уникалност се проявява безспорно и по отношение на организацията и функционирането на неговата съдебна институция.

2. Относно приносите в представения дисертационен труд

Разглежданият труд всъщност е продължение на търсенето на Атанас Семов за природата на интеграционния правопорядък – неговите правни източници, принципите, уреждащи неговото действие в държавите-членки, и оригиналната роля на системата на съюзното правосъдие.

Трудът в своята цялост представя всички особености на Съда на ЕС, очертаващи го като юрисдикция *sui generis* и доказващи вътрешните системни връзки, позволяващи да се говори за съдебна система на ЕС. Оригинално е авторовото виждане за обхвата

на „съдебната система” на ЕС, включваща съдилищата, съставляващи съдебната институция на ЕС, и разграничението ѝ от „системата на съюзното правосъдие”, включваща и националните съдилища.

Съществен приносен характер имат авторските тези и придружаващият ги анализ относно „доктриналната власт на Съда на ЕС над националните съдилища” (Глава 2, с. 42 и сл.), относно логиката на уредбата на състава на Съда на ЕС (с. 186 – 192); представянето на подготовката на регламентацията относно новия патентен съд (Глава 7, с. 227 и сл.); функционирането на Съда на публичната служба (Глава 7, с. 223 и сл. и Глава 8, с. 259) и на практика цялата студия относно производството срещу държави-членки (Глава 9, с. 283-362).

По нов начин, в сравнение с предхождащи го изследвания по този въпрос, е представено производството за преюдициални заключения – авторът предлага оригинален и задълбочен анализ на материята, чиято огромна важност е въвн от съмнение. Специално внимание заслужава категорично изразеното виждане за това кой може и кой трябва да отправи преюдициално запитване: не само аналитично представяне на разбирането за „национална юрисдикция, годна да отправи преюдициално запитване”, но и ясна позиция за необходимостта от отправяне на тълкувателно запитване от всяка инстанция при „основателно съмнение”, като едновременно приложението на доктрината *acte clair* е представено задълбочено и се основава на значителна съдебна практика.

Внимание е отделено и на разграничаването на Съда на ЕС от международните съдилища (Глава 1, с. 31-34), което макар и кратко като изложение е представено ясно и аргументирано.

Тук е моментът да се отбележи, че става дума за много активен автор, вече с няколко много добри изследвания, които потвърждават последователност в научния интерес.

Може да се приеме, че с настоящото изследване авторът „затваря” един мащабен теоретичен кръг проблеми, което е стремеж на всеки изследовател.

3. Критични бележки

Наред с отбелязаните положителни моменти и приноси, трудът има и недостатъци, преодолими, но някои от тях съществени. Самоцелно ми се струва усилието трудът да се оформи в две съвсем равни по обем части – поради което например проблематиката

за процесуалните отношения между съюзните съдилища е поставена в Първа част (Глава 5), докато логичното ѝ място изглежда да е във Втората част, посветена на осъществяване на съдопроизводството от Съда на ЕС. Освен това, при сравняване обема на отделните глави проличава видим дисбаланс – от 20 до над 100 страници.

Авторът смело говори за „власт“, но тази сложна материя изисква от всеки изследовател да навлезе още по-дълбоко в научния анализ на „властовото“ измерение на ЕС. Тъй като това не е направено в достатъчна степен в изследването, се отбелязва известна непоследователност в употребата на (а и в разбирането за) „съдебна власт“, „съдебна система“ и „съдебна институция“ – авторът често ги използва като взаимозаменяеми.

В представения труд като цяло аргументацията е убедителна, но на моменти стига до презумпция за очевидност, което в научно изследване не е съвсем приемливо.

Прочитът на представеното изследване оставя усещането, че е постигнато много, но е могло да се постигне още повече. Например- в критичния прочит на новата уредба в ГПК относно преюдициалното запитване и на практика внушаването на предложения *de lege ferenda*, което бе посочено с убеждение като приносен момент. За съжаление авторът не е достигнал до ясното им формулиране именно като такива предложения, което сякаш лишава анализа от завършеност.

В заключение:

Представената дисертация представлява панорамно изследване на съдебната институция на Съюза, имащата значителен принос за развитието на интеграционния правопорядък и особено за конституционното измерение на Съюза. Изследването е първото в българската правна литература, което поднася цялостен анализ на историята, еволюцията и съвременното състояние на съдебната система на ЕС, както и очертава тенденциите в развитието на същата. Направено е същественото за теорията и практиката разграничаване между „съдебната система“ на ЕС и „системата на съюзното правосъдие“; представена е аргументирано оригинална авторова конструкция относно „доктриналната власт на Съда на ЕС над националните съдилища“. Особено внимание заслужава тезата на автора за необходимост от отправяне на тълкувателно запитване, от всяка инстанция при „основателно

съмнение”, което се придружава от ясно изразена позиция за прилагането на доктрината „acte clair”.

Предметът на дисертационния труд е актуален. Изследването съдържа редица приносни моменти от значение за успешната реализация на Република България като пълноправен член на ЕС. Трудът се отличава с добър юридически език.

Присъждането на научната степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ” е повече от признание за качествата на дисертационния труд – то е признание за способността на кандидата да разчита и очертава тенденции в сложните и динамични обществени процеси, да ги изследва и прави значими за теорията и практиката изводи, за цялостните научни търсения и постижения на претендента. Считаю че авторът успешно се е справил с това научно предизвикателство.

Не ме притеснява обстоятелството, че претендентът за това високо научно признание, каквото е „доктор на науките”, е един сравнително млад изследовател. Убедена съм, че колеги които работят сериозно и са постигнали научна зрялост, трябва да бъдат окуражавани, защото намирам, че смисълът на научната степен „доктор на науките” е именно в стимулирането на задълбочена научна дейност и създаването на стойностна научна продукция. Атанас Семов е несъмнено утвърден автор и преподавател и представянето на настоящия научен труд за присъждане на научна степен „Доктор на науките” не е изненада. Дисертационният труд, предмет на вниманието на научното жури, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и на Правилника за прилагането му, както и на допълнителните изисквания на Правилника на СУ в тази материя.

На основание посоченото изразявам моето дълбоко убеждение, че на Атанас Марков Семов, за неговия труд на тема „Съдът на Европейския Съюз” и доказани качества на изследовател, следва да бъде присъдена научната степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ”.

София, 12 май 2012 г.

Проф. д-р Мариана Карагьозова-Финкова